

en vooral vleugeltekening in het geheel geen verwantschap reflecteren, maar dat de waardplanten een hele duidelijke verwantschap aangeven. De analyse bevat slechts 35 soorten, maar geeft wel houvast voor een verdere indeling in groepen van verwante soorten.

Verder is er in Nederland zelf weinig gepubliceerd, maar dat is niet omdat er niets gebeurt. De Nederlandse boorvliegenfauna lijkt flink in beweging. Sommige soorten die tot 10 jaar geleden grotendeels beperkt waren tot het zuiden of het zuidoosten lijken nu in rap tempo noordwaarts uit te breiden. Dit geldt bijvoorbeeld voor twee soorten die op knooppkruid leven: kleine knooppkruidboorvlieg *Chaetorellia jacea* en saffloerboorvlieg

Acanthiophilus helianthi. Ook de pas relatief recent in Nederland gevonden heelblaadjesboorvlieg *Myopites apicatus* breidt zich sterk uit. Na de eerste waarneming in 2003 is het lang stil geweest, totdat in 2012 de soort werd aangetroffen nabij het Veerse Meer. Sindsdien is ze met een gestaag tempo uitgewaaid over Zeeland en Zuid-Holland. Inmiddels zijn er waarnemingen uit Noord-Brabant, Limburg, Noord-Holland, Utrecht, Flevoland, Gelderland en Overijssel. Kortom, tijd om de verspreiding van de Nederlandse boorvliegen eens op een rij te zetten.

John Smit

EIS-nieuws

Save the date: 30 januari 2021 EIS-dag 'Insecten onder de loep'

Het zal voor niemand een verrassing zijn dat de EIS-dag 2021 in coronatijd niet in fysieke vorm plaats kan vinden. We kiezen daarom voor een digitaal programma, met als titel 'Insecten onder de loep'. Tijdens deze speciale editie zal er ruim aandacht zijn voor projecten van EIS, zoals 'Met zijn allen Plantengallen!' en het Dijkenproject. Daarnaast is er een intiem kijkje in de dagelijkse werkzaamheden van een entomoloog. Ook wordt de beginnende insectenliefhebber op weg geholpen met uitleg over de beschikbare determinatiemiddelen zoals de Soortzoekers. Op EIS-Nederland.nl kun je je aanmelden en hier zal ook meer info over deze dag te vinden zijn.

Linde Slikboer

EIS-dag 2020

Met de groeiende verstedelijking ziet een toenemend aantal mensen de stad als hun thuis. Dit geldt ook voor ongewervelde dieren. De stad is een niche, die ingenomen wordt door een

diversiteit aan insecten, van specialisten tot generalisten, van exoten tot aangepaste inheemse dieren. Het thema van de EIS-dag van 2020 was 'Insecten in de stad'. Op 25 januari 2020 belichtten we bij de Universiteit van Utrecht de stad als leefgebied voor insecten: welke dieren leven er, waar leven ze en wat kunnen we betekenen voor ongewervelde dieren in de stad?

De dag was een succes: er waren ruim 250 aanmeldingen. Het werd een dag met interessante lezingen, veel mogelijkheden om bij te praten en een lekkere lunch. Caspar Janssen (Volkskrant) opende de dag met een lezing over de insecten op zijn balkon. Verder waren er o.a. lezingen van Matt Shardlow van Buglife (de Engelse tegenhanger van EIS) en Jip Louwe Kooijmans (Vogelbescherming). Het complete programma en de presentaties zijn terug te vinden op eis-nederland.nl/actueel/eis-dag-2020.

Stage Shannon Roosenburg (HAS)

In het verlengde van het vorige debat leeft in de Tweede Kamer de wens om meer te weten over trends van insecten in landbouwgebieden. Omdat geijkte waarnemingen van absolute aantallen niet beschikbaar zijn, kan zo'n vraag alleen relatief beantwoord worden (welke soorten hebben een sterk van het

Caspar Janssen laat zien hoe zijn balkon omgevormd werd van kaal beton met een bierkrat tot insectenparadijs (foto Daan Drukker).

Shannon tussen gewervelde dieren.

gemiddelde afwijkende trend). Over een periode van 30 jaar kan dat toch zeer relevante informatie opleveren, als daar een ecologische achtergrond aan gehangen wordt. Zo zijn in de vogelwereld in onze weilanden grazers (bv. ganzen) sterk toegenomen en insectenetters (bv. grutto, spreeuw) sterk afgenomen en dat weerspiegelt de grote veranderingen in ons weilandbeheer in de afgelopen decennia.

Nu zijn de historische databestanden van EIS Kenniscentrum Insecten in beginsel een goudmijn om dergelijke vragen te beantwoorden. Alleen, ze zijn nu onvoldoende toegankelijk. Vandaar dat Shannon Roosenburg, studente toegepaste biologie (HAS), helpt om de bestanden van de libellen, sprinkhanen, zweefvliegers en wilde bijen beter te ontsluiten.

Eerste stap is het maken van een digitale kaart van heel Nederland met daarin aangegeven de natuurgebieden, landbouwgebieden en bebouwde omgevingen. Tweede stap is het zoveel mogelijk toedelen van de waarnemingen aan één van deze drie gebieden. Duidelijk is dat daar allerlei werk aan zit rond betrouwbaarheid van locaties etc. Daarna is het bestand klaar om een analyse te doen naar de relatieve trends in genoemde soortgroepen en naar de verschillen in deze relatieve trends tussen landbouwgebieden, natuurgebieden en stedelijke omgeving. Shannon werkt tot eind januari 2021 bij EIS.

Theo Zeegers

Lintje voor Bart van Tooren

Op 27 oktober kreeg bestuursvoorzitter Bart van Tooren een koninklijke onderscheiding uitgereikt door de burgemeester van De Bilt. Dit gebeurde mede op voorspraak van EIS, maar uiteraard ook vanwege zijn jarenlange inzet voor Natuurmonumenten, De Levende Natuur en de lokale schaakclub. Volkomen verdiend!

Roy Kleukers

Bart van Tooren na de uitreiking (foto Annemiek Boosten).

Met z'n allen Plantengallen!

Iedereen heeft in deze tijden van corona behoefte om naar buiten te gaan. En iedereen heeft behoefte om zich verbonden te voelen. Dat kunnen we combineren, door met z'n allen te gaan zoeken naar plantengallen!

Omdat gallen woekerweefsel van planten zijn, veroorzaakt door een meestal dierlijke galmaker, verbinden zij zelfs de floristen en faunisten. En zelfs paddenstoelenliefhebbers komen aan hun trekken met enkele schimmelgallen! Dus als jij je ook verbonden wil voelen, of als je wil bijdragen aan de kennis van de verspreiding van deze leuke soortgroep, of natuurlijk gewoon een reden kunt gebruiken om lekker naar buiten te gaan, doe dan mee!

Waarmee? We gaan de komende drie jaar zo veel mogelijk gegevens verzamelen van plantengallen. Dat doen we via apps van Waarneming.nl en daar kun je online de vorderingen ook zien. Uiteindelijk gaan we na de veldperiode 2020-2022 ook een Plantengallenatlas maken.

Iedereen mag meedoen, want als je de plantengal zelf en de waardplant op de foto hebt, zijn bijna alle soorten goed te herkennen. En met de *Veldgids Plantengallen* van Roelof Jan Koops is het zelf herkennen ook prima te doen. Op het Gallen & mijnen-forum van Waarneming.nl kun je bovendien al je waarnemingen voorleggen aan meer ervaren gallenonderzoekers.

En alsof dat nog niet 'met z'n allen' genoeg is, gaan we, zodra het weer kan, ook veldexcursies organiseren. Tot die tijd kun je je alvast aanmelden voor de nieuwsbrief via www.eis-nederland.nl/werkgroepen/gallen.

Aangezien de winter voor de deur staat zal er de komende tijd geen excursie worden gegeven, pas weer in het voorjaar! Om toch nog een beetje te genieten van een excursie hebben we er eentje digitaal voor jullie in de aanbieding. Deze is hier terug te zien: www.eis-nederland.nl/werkgroepen/gallen.

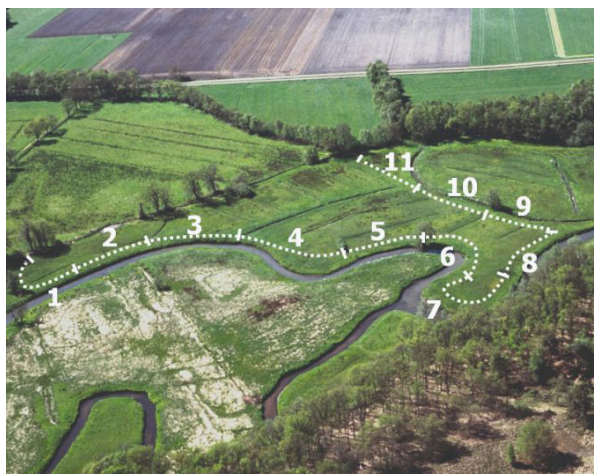
Matthijs Courbois (courbois@ffexpert.nl)

Meetnet hommels groeit

Regelmatig is er aandacht voor de achteruitgang van insecten en achteruitgang en bedreigingen van bijen in het bijzonder. Enerzijds zien we het om ons heen gebeuren en krijgen we onderzoeksresultaten uit het buitenland. Anderzijds zijn we nog zoekende naar manieren om de ontwikkelingen in de hoeveelheid biomassa en aantallen bestuivers ook in Nederland systematisch te monitoren. Herkenning van bijen blijkt vaak lastig voor vrijwilligers die daarin niet zijn gespecialiseerd. We proberen daarom manieren te vinden om dit toch te laten lukken. Een van die manieren is het Meetnet Hommels dat EIS drie jaar geleden heeft opgestart, samen met De Vlinderstichting.

Hommels vormen een opvallende groep bijen. Ze zijn vaak groot, door hun harige uiterlijk bijna aaibaar en de algemene soorten komen op veel plekken voor, zowel in stedelijke, natuurlijke als agrarische omgeving. De soorten zijn niet allemaal gemakkelijk te herkennen, maar met wat oefening krijgen vrijwilligers de meest geziene soorten aardig onder de knie. Geïnspireerd door het uitgebreide netwerk aan telroutes van het Meetnet Dagvlinders zijn we daarom met behulp van de ervaring van De Vlinderstichting drie jaar geleden aan de slag gegaan om ook een meetnet voor hommels op te bouwen. Inmiddels is het aantal hommelmroutes gestegen naar rond de

Het lopen van een hommelroute. Zie [Bestuivers.nl/meetnethommels](https://bestuivers.nl/meetnethommels).

300 en zijn er niet alleen vlindertellers die ook hommels tellen, maar melden tellers zich ook specifiek voor dit meetnet aan.

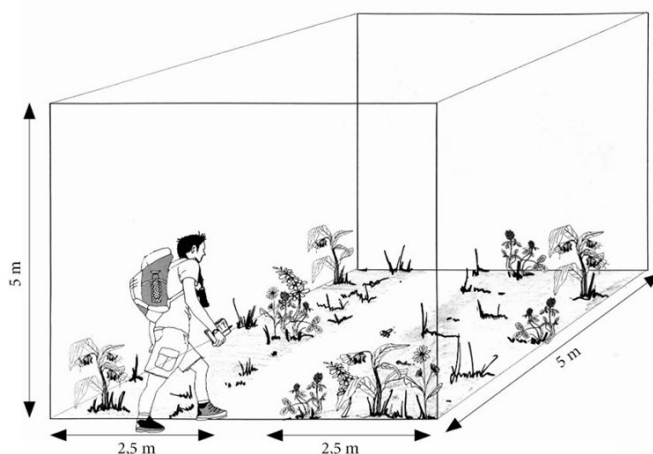
De gestandaardiseerde wijze van tellen is belangrijk voor de uiteindelijke waarde van de gegevens. De methode is gebaseerd op de telmethode voor dagvlinders. Het protocol is te vinden op de website [Bestuivers.nl/meetnethommels](https://bestuivers.nl/meetnethommels). Na aanmelding worden tellers door ons begeleid. Niet alleen wordt de route samen met de teller ingemeten, met de teller wordt ook besproken of hij/zij alleen aantallen hommels telt of per hommelsoort. Beide typen gegevens bieden waardevolle informatie. In de loop der tijd zou het mooi zijn als steeds meer tellers zich zeker gaan voelen bij het herkennen van de soorten en dus de individuele soorten gaan tellen. De deelnemers kunnen een herkenningcursus volgen. In 2020 zijn de cursussen helaas niet doorgegaan vanwege de coronacrisis. We bereiden voor het komende seizoen digitale cursussen voor. Daarnaast schenken we in de nieuwsbrief van De Vlinderstichting aandacht aan de resultaten, maar ook aan bijvoorbeeld de herkenning van de hommelsoorten en het onderscheid met regelmatig voorkomende lookalikes onder de zweefvliegen.

Na drie jaar is het ook tijd om de balans op te gaan maken. De komende maanden gaan we daarom het meetnet in zijn huidige vorm evalueren. Belangrijk daarbij is hoe goed de spreiding is over de verschillende gebiedstypen en over het land en of er aanpassingen nodig zijn om statistisch verantwoord uitspraken te doen over ontwikkelingen in de hommelstand.

Johan van 't Bosch en Linde Slikboer

Digitalisering Nederlandse Insecten

Het project Digitalisering Nederlandse Insecten is een samenwerkingsverband van EIS en Naturalis en heeft als doel het digitaal beschikbaar maken van informatie uit de collectie van Naturalis voor geselecteerde taxa. Voorwaarde is de inhoudelijke begeleiding door een specialist zodat de determinatie op orde is. Deze gegevens zijn van grote waarde voor de EIS-werkgroepen, zo komt kennis over de historische verspreiding van insecten grotendeels uit deze bron. In de praktijk betekent dit noeste arbeid door de medewerkers van het EIS-digitalisatieteam. Voor elk exemplaar worden de soms lastig te ontcijferen etiketgegevens opgenomen en daarnaast wordt het

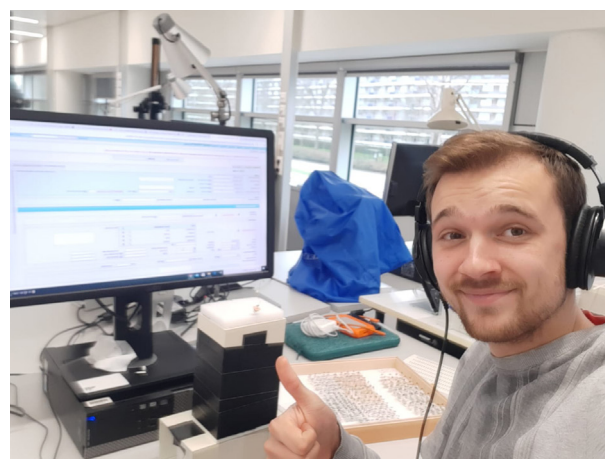

van een uniek registratienummer met bijbehorende QR-code en een determinatie-etiket voorzien.

Ook het digitaliseringswerk ontkwam niet aan de gevolgen van de coronapandemie. Vanaf maart was het niet mogelijk om bij Naturalis te werken en lag het werk noodgedwongen tijdelijk stil. Sinds juni is het digitaliseren weer opgepakt.

Inmiddels zijn de Nederlandse netvleugeligen in brede zin (gaasvliegen, mierenleeuwen, kameelhalsvliegen en schorpioenvliegen) volledig gedigitaliseerd (begeleiding Willem Hogenes). Het digitaliseringswerk aan de bladwespen is nog in volle gang (begeleiding Ad Mol). Er hebben in de afgelopen tijd enige personele veranderingen plaatsgevonden. Het digitaliseringsteam dat bestond uit ondergetekende en Tjomme Fernhout kreeg vanaf oktober vorig jaar versterking van Lucas Alferink. Deze zomer begon Tjomme met een nieuwe studie en vond Lucas een nieuwe baan, met als gevolg dat ze beiden moesten stoppen met digitaliseren. Vanaf september heeft Jan van Leeuwen het stokje van Tjomme en Lucas overgenomen.

Martijn Kos

Jan van Leeuwen op zijn werkplek bij Naturalis.

De juchtleerkever *Osmoderma eremita* (foto Theodoor Heijerman).

Herontdekking van de juchtleerkever

Begin augustus is voor het eerst sinds 74 jaar weer een populatie van de juchtleerkever *Osmoderma eremita* gevonden in Nederland. Van de juchtleerkever zijn 14 historische vindplaatsen bekend en de laatste waarneming stamt uit 1946, uit Zuid-Limburg. Per toeval is de kever begin augustus door dierversorgers gevonden in GaiaZOO in Kerkrade. Het dier zat op een pad, vlak bij een grote holle schietwilg. De juchtleerkever leeft in molm in holtes van dikke loofbomen. Het nieuws is via een Natuurbericht (12 oktober) bekend gemaakt (Naturetoday.com).

De soort is behoorlijk kieskeurig: de houtmolm moet in een flink volume voorkomen, constant vrij vochtig zijn, een behoorlijke temperatuur hebben en de juiste schimmels bevatten. Door de behoefte aan warmte worden bijna altijd levende bomen bewoond die in halfopen biotopen (boomgaarden, bosranden) staan. Het is niet verwonderlijk dat sinds oude, staande holle bomen erg zeldzaam zijn geworden, de juchtleerkever dat ook is.

De juchtleerkever is wettelijk strikt beschermd door vermelding op de Europese Habitatrichtlijn (bijlage II en IV). Vermelding in bijlage II betekent dat (indien de juchtleerkever daadwerkelijk gevestigd blijft) speciaal voor de soort beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden) aangewezen moeten worden. Opname in bijlage IV betekent dat de soort én de voortplantings- en rustplaatsen beschermd zijn. Om deze wettelijke bescherming te garanderen, zullen er in de omgeving van de vindplaats (en mogelijk ook op de historische vindplaatsen) inventarisaties uitgevoerd worden om de exacte verspreiding in kaart te brengen.

Jinze Noordijk

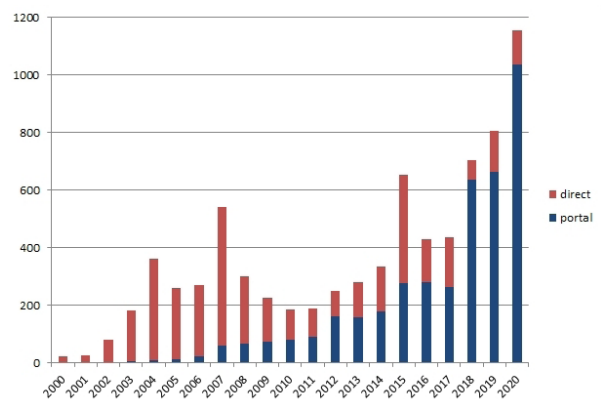
Vliegend hert

Er is afgelopen seizoen een recordaantal waarnemingen van het vliegend hert binnengekomen: 1191(!) Vooral het aantal dat via de portals is doorgegeven is spectaculair sterk gestegen (fig. 1). En met het toenemend aantal waarnemingen nemen ook de waarnemingen buiten de bekende plekken toe. Zo is er voor het eerst een mannetje waargenomen bij Susteren, zo'n 10 km ten noorden van de bekende populaties rond Jabeek. Ook is er dit jaar weer eens een exemplaar waargenomen in de Meinweg, ditmaal een vrouwtje. In het Rijk van Nijmegen lijkt de voorzichtige uitbreiding door te zetten. Dit heeft nog tot een handhavingsonderzoek richting provincie Gelderland geleid omtrent een mountainbikepad in de omgeving van Berg en Dal. Ter plekke is een populatie aanwezig van het vliegend hert, waardoor de provincie heeft besloten het pad te gaan verleggen.

Een andere, potentieel zeer hoopvolle melding, kwam uit Den Dolder op de Utrechtse Heuvelrug. Hier is sinds halverwege de jaren 1990 geen zekere waarneming meer gedaan. De waarneming van dit jaar betreft een vrouwtje en de biotoop ter plekke ziet er goed uit. Ondanks herhaaldelijke bezoeken, ook 's avonds, kon de soort niet teruggevonden worden. Hopelijk lukt het de komende jaren wel.

Naast een toename in aantal waarnemingen is er ook een toename in het aantal monitoringsroutes en vrijwilligers die ze daadwerkelijk willen monitoren. Naast het vervolg op het pilotproject van de provincie Gelderland op de Veluwe is er ook bescheiden budget om op andere plekken routes in te meten. Afgelopen jaar zijn routes ingemeten in Mander (5), het Rijk van Nijmegen (6) en Zuid-Limburg (11), en het aantal routes op de Veluwe is uitgebreid naar in totaal 37. Niet alle routes zijn ook daadwerkelijk gemonitord dit jaar en ook zijn nog niet alle data van alle gemonitorde routes binnen. Toch lijkt uit de voorlopige data dat ondanks dat de eerste waarneming extreem vroeg was (25 april), de rest toch later tevoorschijn kwam dan de afgelopen twee jaar en langer doorging. Mogelijk wordt dat veroorzaakt door een flinke dip eind juli begin augustus, veroorzaakt door een hittegolf. In de volgende nieuwsbrief zal een overzicht gegeven worden van de resultaten van de monitoring van de afgelopen drie jaar.

John Smit

Aantal waarnemingen van het vliegend hert per jaar.

Het eerste mierenreservaat in Nederland: 'De Heide' bij Bennekom

In de gemeente Ede heeft het natuurerrein 'De Heide' bij Bennekom in 2020 de status 'mierenreservaat' gekregen. Een unieke gebeurtenis, want het is het eerste mierenreservaat in Nederland! In 2019 had de gemeente het beleidsdocument 'Samen sterker met natuur, programma biodiversiteit gemeente Ede' gemaakt en in het kader daarvan is door EIS een rapport geschreven over allerlei manieren om insecten te bevorderen (Noordijk, J. 2020. Insectenbevorderende maatregelen in het kader van het 'Programma Biodiversiteit' van de gemeente Ede. Rapport EIS2020-08). Een van de maatregelen is de inrichting van het mierenreservaat. De gemeente wil hiermee een belangrijke hotspot van soorten beschermen, het belang van insecten benadrukken en inspiratie geven hoe insectenge-richt beheer opgepakt kan worden.

'De Heide' bij Bennekom: Nederlands eerste mierenreservaat (foto Jinze Noordijk).

'De Heide' is altijd opgevallen vanwege grote, bovengrondse koepelnesten van mieren. De kleinschalige variatie aan open zonbeschenen terreindelen en bosranden zorgt voor optimale omstandigheden voor de bouwers van deze structuren. Deze nesten komen in hoge dichtheid voor én zijn van een gevarieerd aantal soorten: kale bosmier *Formica polycetena*, behaarde bosmier *F. rufa*, zwartrugbosmier *F. pratensis* en gewone satermier *F. exsecta*. Hiervan is met name de gewone satermier bijzonder; ze staat als 'bedreigd' te boek en landelijk gezien herbergt 'De Heide' de meest zuidelijke populatie. De mierenfauna is in 2019 en 2020 geïnventariseerd en momenteel staat de teller op 28 soorten, waaronder ook enkele andere zeldzame soorten als de breedschubmier *Lasius sabularum* en het mergeldraaiatje *Tapinoma erraticum*. Naar verwachting kunnen er bij verdere inventarisaties nog enkele, meer verborgen levende soorten gevonden worden.

Inmiddels is een beheerplan geschreven waardoor de waarden van het terrein behouden én versterkt kunnen worden (Noordijk, J. 2020. Beheerplan 'Mierenreservaat De Heide' (Bennekom). Rapport EIS2020-07). Hier wordt ingegaan op de bescherming van de heide en het bos.

Jinze Noordijk

Spinnen aan de man brengen

Hoe enthousiast de specialisten ook over spinnen zijn, het grote publiek loopt niet altijd warm voor deze soortgroep. Ze zijn tenslotte een van de eerste dieren waaraan mensen denken bij enge kriebelige beestjes en voor sommigen zelfs een bron van nachtmerries. Dat is jammer want veel spinnen zijn bij nadere bestudering erg mooi, en er is een enorme diversiteit. Ook in Nederland valt op spinnengebied genoeg te beleven. En in huizen en tuinen zijn al veel verschillende spinnensoorten te vinden, elk met zijn eigen levenswijze en type web (of geen web). Van de alom bekende kruisspin *Araneus diadematus* met zijn wielweb, de huiszebraspin (*Salticus scenicus*, een springspin) die geen web bouwt, tot de herfsthangmatspin *Linyphia triangularis*. En ook in en om het huis is de spinnenfauna volop in beweging. EIS probeert het enthousiasme voor spinnen te vergroten door ze wat extra aandacht te geven.

Een van de manieren waarmee EIS spinnen aan de man wil brengen, is de spinnentelling. Dit is een jaarlijkse spinnentelling, in en om het huis, die EIS organiseert met het team van de Jaarrond Tuintelling (Tuintelling.nl). Samen met de andere soortorganisaties en diverse andere partners proberen we met allerlei tuintellingen mensen bewust te maken van de natuur in hun nabije omgeving. Daarbij is de aandacht soms algemeen, dan weer ligt die bij specifieke soorten of soortgroepen. Daarmee hopen we ook het aantal natuurwaarnemers en -waarnemingen te vergroten. Enkele van de tellingen waaraan mensen kunnen deelnemen zijn de Jaarrond Tuintelling, de Egeltelling en uiteraard de Spinnentelling.

De spinnentelling vond in 2020 voor de achtste keer plaats, op 19 en 20 september. Op die dagen gingen 169 deelnemers enthousiast op zoek in hun huizen en tuinen. Hoewel de tuintelling een kleine steekproef van de Nederlandse tuinen geeft en er geen gestandaardiseerde wijze van tellen is, geeft de telling een indicatie van ontwikkelingen in de spinnenfauna in huis en tuin. Opvallend zijn bijvoorbeeld de ontwikkelingen bij de kruisspin. Ondanks dat de kruisspin al acht keer op rij het meest gezien wordt in Nederlandse tuinen, laat De Tuintelling een flinke dalende trend in het aantal waargenomen kruisspinnen zien. Dit jaar werden twee exotische spinnensoorten voor het eerst gezien tijdens de spinnentelling. De eerste is de marmertrilspin *Holocnemis pluchei*, een soort die tien jaar geleden voor het eerst in ons land is gevonden in kassen; en de tweede betreft de valse wolfspin *Zoropsis spinimana*, in twee tuinen. Deze grote spin is in 2007 voor het eerst in Nederland aangekomen. Oorspronkelijk komt ze uit het Middellandse Zeegebied en het vermoeden is dat ze vooral door de mens naar nieuwe plekken wordt vervoerd.

Meer informatie over de tellingen en de partners vindt u op tuintelling.nl. Meer informatie over de resultaten van de spinnentelling 2020 vindt u op Naturetoday.com (3-IX-2020).

Johan van 't Bosch

Erfgoed Entomologie

De ontdekking van de grote achteruitgang (-76% over 27 jaar) van vliegende insecten in Duitse natuureservaten (Hallmann et al. 2017) heeft geleid tot een groot aantal studies naar dit onderwerp. Als we ons tot West-Europa beperken, hebben deze nieuwe studies dit beeld bevestigd, zij het met genuanceerd andere uitkomsten naar habitat (in bossen minder achteruitgang

dan graslanden) en naar insectengroep (bv. zweefvliegen zelfs -80%, proefschrift Hallmann, maar andere groepen weer minder dan -76%).

Voor Nederland is maar een klein aantal studies beschikbaar momenteel. Analyse van nachttactieve op licht vliegende insecten in de Kaaistoep (Tilburg) en van loopkevers rond Wijster vinden sterk gelijkende achteruitgang. Aan een analyse van in water levende insecten wordt momenteel hard gewerkt (Radboud Universiteit). In een advies aan de minister gaf een werkgroep onder leiding van David Kleijn in 2018 aan dat het niet aannemelijk is dat er nog veel meer historische databestanden zijn (anders dan dagvlinders en libellen) om trends van Nederlandse insecten te kunnen vaststellen.

Nieuwe technieken, zoals die van onze insectencamera's zullen in de toekomst een schat van gegevens kunnen opleveren. Probleem is evenwel dat deze eerst jaren moeten werken voordat we een begin van een trendanalyse kunnen maken. Ook van de Living Labs van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel zijn de eerste zeven jaar geen resultaten te verwachten, simpelweg omdat de experimenten tijd vergen.

Dus we gaan tien jaar op onze handen zitten en dan aan de slag? Dacht het niet! Weliswaar zijn op dit moment historische datasets misschien van onvoldoende kwaliteit om langjarige trendanalyses te verrichten, maar wat als we nu eens aanvullend veldonderzoek gaan doen op die locaties de komende 2-3 jaar? Als inspirerend voorbeeld geldt de zweefvliegenbevolking van het bos Boeschoten op de Veluwe. Aat Barendregt verrichtte hier nauwkeurige waarnemingen over de periode 1982-2000, aangevuld in 2010. Op zich niet voldoende om een trendanalyse tot 2020 (en verder) te kunnen doen. Maar door aanvullend veldwerk in 2020 ligt er nu een bestand waarmee dat wel kan! Het idee is dus om eenmalig 2-3 jaar aanvullend veldwerk te gaan doen op locaties die in het verleden goed onderzocht zijn. Met 'goed onderzocht' bedoelen we 'aantallen individuen geteld' en 'gestandaardiseerd' (en daarmee reproduceerbaar). Wij gaan tot de kerst actief op zoek naar dergelijke datasets en roepen jullie op om kandidaten onder onze aandacht te brengen. Daartoe hebben we het volgende projectteam:

- Voor vliegende insecten: Linde Slikboer (linde.slikboer@naturalis.nl)
- Voor kruipende en aquatische insecten: Daan Drukker (daan.drukker@naturalis.nl)
- Bij twijfel en/of algemeen: Johan van 't Bosch (johan.vantbosch@naturalis.nl)

Theo Zeegers

Soortzoekers

De afgelopen tijd heeft een aantal digitale soortzoekers een update gekregen en ook is een aantal nieuwe flink gevorderd, zoals die van de bladsnijderbijen, blinde bijen en landplatwormen. De grootste update was de soortzoeker van de schorpioenvliegen. Ook hebben we op de EIS-website een handig overzicht gemaakt met alle soortzoekers die door EIS gemaakt zijn. Deze is te vinden onder 'Publicaties' en dan 'Soortzoekers EIS'.

Daan Drukker

EIS in het nieuws

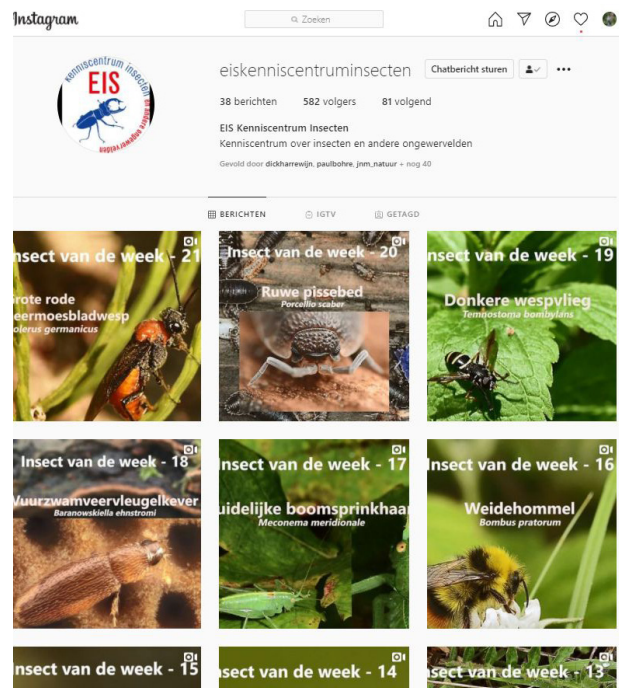
EIS is 2020 veel in het nieuws geweest. Zo waren medewerkers regelmatig te gast bij Vroege Vogels en werd aandacht aan insecten gegeven in regionale en landelijke dagbladen. Onderwerpen die veel voorbijkwamen: rivierkreeften, stadsinsecten, eerste mierenreservaat, mediterrane draaigatjes, mierenkrekel, gestreepte waterroofkever in Drenthe, bijen, spintelling, Aziatische hoornaar en insectencamera's. In totaal werden 33 natuurberichten gepubliceerd op Nature Today. Dit is een mooi podium om nieuwtjes over ongewervelde dieren bekendheid te geven.

Roy Kleukers

Sociale media

EIS is al enige jaren actief op Facebook. Sinds 2020 hebben we ook een Instagram-account. Hierop plaatsen we onder meer de nieuwe serie Insect van de week, met mooie soorten, leuke weetjes en interessant gedrag. Daarbij zijn we niet eenkennig. Niet alleen insecten, maar ook spinnen, slakken, wormen en andere kleine beestjes doen mee. Alle afleveringen worden ook op ons Youtube-kanaal geplaatst, waar ook andere video's van EIS worden verzameld.

Roy Kleukers & Daan Drukker

Overzicht nieuwe serie Insect van de week.

Nederlandse Faunistische Mededelingen

In nummer 55 maar liefst 16 nieuwe soorten voor de Nederlandse fauna, waaronder vijf kevers, drie wantsen en twee bijen. De meest opvallende vondst is *Baranowskiella ehnstromi*, de kleinste kever van Europa.

- 1 A.W.M. Mol – De eikenkameelhalshoutwesp *Xiphydria longicollis* in Nederland (Hymenoptera: Xiphydriidae)
- 11 T.J.A. Faasen – Drie nieuwe Nederlandse kevers en een herontdekking (Coleoptera: Latridiidae, Brentidae, Ptiliidae, Anthicidae)
- 23 M.A. Faasse & J.A. Craeymeersch – Een herziene naamlijst van de Nederlandse kelkdiertjes, met *Loxosomella marsypos* nieuw voor de fauna (Entoprocta)
- 29 F. Rhebergen – De composietwespbij *Nomada facilis* duikt op in Zuid-Limburg (Hymenoptera: Apidae)
- 41 M. Tanis & M. Reemer – De tweecellige zandbij *Andrena lagopus* bereikt Nederland (Hymenoptera: Andrenidae)
- 49 B. Aukema – Nieuwe en interessante Nederlandse wantsen X (Hemiptera: Heteroptera)
- 73 R.M.J.C. Kleukers, R.P.W.H. Felix & W. Winkelhorst – Eerste vondst van de mierenkrekel *Myrmecophilus acervorum* in Nederland (Orthoptera)
- 81 J. Noordijk & F. Nijsen – Ontsnapte wandelende takken in Nederland (Phasmatodea)
- 87 Th. Heijerman & J. Noordijk – *Xyloperthella crinitarsis*, een nieuwe exotische boorkever voor Nederland, aangetroffen in de vrije natuur (Coleoptera: Bostrichidae)
- 93 Th. Heijerman & A. Wijker – *Sibinia pellucens*, een nieuwe snuitkever voor Nederland, met notities over het vermeende geluidsapparaat (Coleoptera: Curculionidae)
- 107 P. Boer – De Iberische wegmier *Lasius grandis*, een nieuwe exotische mier in Nederland (Hymenoptera: Formicidae)
- 111 M.J. Sanabria, D. Tempelman & M.J.H.L. Scheepens – De kriebelmug *Simulium latipes* nieuw voor Nederland gevonden in de Mortelen (Diptera: Simuliidae)
- 121 B. de Boer & W. Langbroek – Bijzondere watermijten in Noord-Holland in 2019 (Acari: Hydrachnidia)
- 131 J. Noordijk, S. van Overdijk & J. Groothuis – De exotische krekeldiefspin *Thanatus vulgaris* in Nederland (Araneae: Philodromidae)

Roy Kleukers

Entomologische Tabellen

Na de publicatie van ET 12 over de aaaskevers wordt hard gewerkt aan publicaties over enkele nieuwe groepen. Zo zijn er manuscripten in behandeling over slakkendodende vliegen, schietmotten, eendagsvliegen en kieuwpootkreeften.

Roy Kleukers